

Oponentní posudek disertační práce

Název:

Vývoj profesní orientace a kariérového nasměrování vysokoškolských studentů s přihlédnutím k Hollandovu modelu typů osobnosti.

Autorka:

PhDr. Pavla Rymešová

Předložená disertační práce je věnována psychologické problematice kariérového poradenství, která je mimořádně důležitá svým dosahem na profesní rozvoj člověka, na jeho cestu životem, pro jeho životní spokojenost a řadu dalších momentů. Rozhodně má svůj význam společenský i individuální. Význam projektu umocňuje orientace na vysokoškolskou populaci. Také je to ovšem problematika do jisté míry obtížná, protože v sobě spojuje a zahrnuje poznatky minimálně několik psychologických disciplín.

Disertační práce má charakter teoreticko empirické odborné studie, má logickou strukturu, je adekvátně členěná – teoretická a obecně poznatková část uvádí pět kapitol, které se relevantním způsobem věnují tematice kariéry, kariérového poradenství a kariérového vývoje. Empirická část představuje cíle, úkoly, realizaci a prezentaci výsledků výzkumného šetření autorky.

Autorka se v souladu s cílem disertačního projektu věnuje problematice profesní a kariérové orientace z různých úhlů pohledu. Poctivě rozmotává klubičko přístupů, vymezení a objasnění klíčových pojmů s akcentem na přístupy psychologie práce, poradenské psychologie a dílčím způsobem též psychologie vývojové. Předkládá téměř vyčerpávající zpracování dostupných a relevantních odborných zdrojů a hlavních představitelů řešené problematiky u nás i ve světě. Přehledně a korektně zpracovala přístupy k profesionálnímu vývoji či kariérovému poradenství prakticky všech autorů, ze kterých současné, zejména poradenské koncepce vycházejí či s nimi přímo pracují – ať už jde o D.E. Supera nebo J.L. Hollanda. S koncepcí J.L. Hollanda pak dále pracuje ve svém výzkumu, protože, jak sama autorka uvádí, nabízí také potřebnou diagnostiku pro volbu povolání či směrování profesní kariéry a další praktické materiály dobře využitelné v kariérovém poradenství.

Z hlediska zaměření disertační práce považuji za cenné zpracování vývojového hlediska. Ačkoli se disertační projekt ve své výzkumné části zaměřuje na vysokoškoláky, adekvátně autorka zmiňuje význam jednotlivých fází jedince vývoje s ohledem na možnosti jeho směrování k vzdělávací cestě, volbě profese a profesní kariéře. Rozhodně inspirujícím podnětem mohl pro autorku být J. J. Arnett, který na počátku 21. století představil teorii tzv. nastupující dospělosti (emerging adulthood), která zahrnuje přibližně věk 18-25 let; je to etapa specifická svojí sociokulturní determinací, pro níž jsou společností vytvořeny podmínky umožňující mladým lidem prodloužit vstup do plné dospělosti a nabízejí jim podněty ke způsobu života, který se odlišuje jak od adolescence, tak od plné dospělosti. Vzhledem k tomu, že se tato etapa překrývá s vysokoškolským studiem, je výrazně spjatá se společenskými aspekty, uvítám v diskuzi při obhajobě práce náměty autorky pro využití poznatků J.J. Arnetta v souvislosti s výsledky svého výzkumu.

Také osobnostní, sociální i situační determinanty kariérové orientace přinášejí relevantní poznatky, které těsně souvisejí s předchozími částmi a dotvářejí zásadní východisko vlastního zkoumání.

Výzkumná část představuje ucelenou empirickou studii zaměřenou na zkoumání vybraných souvislostí kariérové orientace u vysokoškoláků – studentů a absolventů dvou fakult České zemědělské univerzity v Praze. Cíle výzkumu a hypotézy jsou stanoveny a formulovány jasně. Stejně tak dobře je popsán soubor zkoumaných osob, který je užitečně a vhodně doplněn o profily absolventů obou fakult, na kterých výzkum probíhal. Využití dotazníkové metody jsou adekvátně popsány, stejně jako způsob jejich zpracování.

Výsledky výzkumu jsou prezentovány věcně, přehledně; autorka postupuje podle vymezených hypotéz a výsledky stručně komentuje. V prezentaci výsledků je možné vidět rozdíl mezi studenty a absolventy obou fakult ve prospěch výraznější motivace studujících na FAPPZ. Výsledky jsou zajímavé, protože určité rozdíly se objevují ve výsledcích všech použitých dotazníků. Hollandův dotazník DVP a jeho výsledky ukázaly rozdíly mezi studenty, kteří začínají studovat na ČZU a těmi, kteří studium končí. Do těchto skutečností se jistě promítá jak osobnostní a vývojové aspekty, tak působení studia a profesní přípravy na vysoké škole realizované. V této souvislosti autorce pokládám otázku: které výsledky jsou pro ní zajímavé, které překvapivé s ohledem na její praktickou zkušenost působení na ČZU jako vysokoškolský učitel.

Diskuze je pečlivým, věcně adekvátním shrnutím a erudovaným komentářem výzkumných cílů disertačního projektu. V konečném efektu se tím čtenáři otevírá řada otázek a je inspirativní pro náměty dalšího empirického sledování (např. úloha rodičů, jiných dospělých a vrstevníků ve vývoji profesní orientace či vzdělávací dráhy), praktického řešení (např. projekty postupného seznamování žáků od začátku školní docházky s různými profesemi či profesními cestami ve prospěch jejich profesní orientace a volby adekvátní vzdělávací cesty). Sympatické je, že autorka výsledky svého zkoumání přesahuje do pedagogické praxe vysokoškolského studia. Domnívám se, že vzhledem ke zamýšlenému dosahu – návrhy či náměty měly tvořit samostatnou kapitolu a nikoli být součástí závěru práce.

K předložené práci mám několik drobných formálních připomínek: drobné překlepy v textu, nejednotné uvádění jmen autorů (někde s iniciály křestního jména, jinde bez nich), použití zkratk, které ještě nebyly vysvětleny (str. 109), hypotézy se odkazují na dotazníky, které čtenář ještě nezná (str. 109-110), chybí popis zkratk využíváných v tabulkách. Ani jedna z nich však neubírá na kvalitě předložené práce.

Závěrem:

Předložená disertační práce má vysokou odbornou hodnotu, vychází z relevantní teoretické a poznatkové základny, obeznámenosti s odpovídajícím souborem našich i zahraničních odborných zdrojů, předkládá výsledky kvalitního výzkumu a dotahuje je do cenných námětů pro vysokoškolské prostředí ČZU v Praze, kde autorka působí.

Doporučuji, aby se předložená disertační práce stala předmětem doktorské obhajoby a po její úspěšné obhajobě byl PhDr. Pavle Rymešové udělen titul Ph.D.

Praha 19. 5. 2010

Doc. PhDr. Iľona Gilletrová, CSc.
FF UK v Praze, katedra psychologie